

Ο Αγιος Πολύκαρπος είναι της Ναυπακτίας καὶ τῆς Αἰτωλίας ἐν γένει ὁ ἰδιαίτερος ἄγιος. Η δύναμή του είναι θαυματουργή. Σώζεται τὸ χέρι του τὸ ὅποιο περιφέρουν ἡ τὰ χωρὶς καὶ κάνουν ἀγιασμοὺς καὶ ματανεῖς γιὰ τὴν εὐφορία καὶ τὴν ὑγεία τους.

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

Ηταν ἀρχιεπίσκοπος Σμύρνης. Κατὰ τὴν παραδόση, τὸ λείψον τοῦ χεριοῦ του μοναχοὶ τέθρευτον ἐπὶ τὴν Κοζίτσα. Στὸ χωρὶς αὐτὸν εὑρέθηκε καὶ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῶν Ἀμπελακίων τῆς Θεσσαλίας ἡ Ζωγραφεσμένη ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶ, τὴν ὥποια πρὸ αἰώνων ἔριξαν πολλὲς φορὲς οἱ Τούρκοι ἐπὶ τὸν Πηνειό.

Εἶναι πολὺ ὄφεις οἱ θρησκευτικὲς παραδόσεις καὶ πολὺ ποικίλες. Πρέπει νὰ τὶς ἐκμεταλλευθῶμε. Φέρνω παραδειγμάτων τὸν ἀγιον Καστονίον ὃ ποὺ τὸν ἔκαμε ποίημα ὁ Βίζυνός. Εἶναι πολὺ ὄφεις.

Κάποιος ἔνος εἶπε πώς ἡ φιλολογία τοῦ κράτους του (τῆς Ρωσίας) θὰ δημιουργηθῇ ἐπάνω ἐπὶ τὰ συναξάρια τοῦ Βιζαντίου. (Ιδε Κ. Κρουμβάχερ. Ιστορ. Βιζ. Λογοτεχ. Εἰσαγωγή).

Ἐξεκίνησα νὰ πάω νὰ μάθω τὶς παραδόσεις ἐπὶ τὸν ἕδιο τὸν τόπο. Ἀλλὰ μὲ καποιοῦ δισταγμοῦ γιατὶ ἔνας δικολάθος μὲ ἔνα βιβλίο του, τὸ ὅποιο εὑρέθηκα ἐπὶ τὴν δυσκέρεστο θέση νὰ διαβάσω, τὰ Ναυπακτίακα του, μοῦ εἶχε καταστρέψει, βεβηλώσει κυριολεκτικῶς, τὶς παραδόσεις αὐτές μὲ ἔνα ἀνόητο λούστρο ὅφους τὸ ὅποιον ἔδιδε ὄλεον ἐπὶ τὴν περιγραφή, μὲ κατὶ κεφαλαῖς γράμματα καὶ κατὶ θυμαραστικὰ διὰ νὰ γεννήσῃ μὲ τὸ ζῷο τρομακτικὴ ἐντύπωση, καὶ κατὶ ὑπερποίηστα, τὰ ὅποια παρενέβαλε μιᾶς κυρίας ποὺ ἐτίλοφορετο "Αρσακειάδη".

Προτύτερα λοιπὸν ἀπὸ τὴν περισυλλογὴν ἀρχῆσε νὰ λεγλασία τῶν παραδόσεων ἀπὸ τοὺς κυρίους Καλλιαράχηκους, Λελέκους καὶ Σας.

Εἶδα τὸ δέντρο ποὺ εὑρέθηκε ἐπὶ τὸν κορφὴ του ἡ περίημη αὐτὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Εἶδα τὸ χέρι τοῦ ἀγίου καὶ τόσα ἀλλα λείψανα, μοῦ διηγήθηκαν οἱ καλόγεροι, μὲ τοὺς δόποις ἔφαγα τὸ μεσημέρι, πῶς περνοῦν ἐπὶ τὸν ἀπόκεντρο τόπο, καὶ ἔφυγα πολὺ εὐχαριστημένος καὶ μὲ τοὺς ἀλλους καὶ μὲ τὸν δημοδιδάσκαλο ποὺ ἔβαλε τὰ παιδάκια καὶ τραγούδισαν ἔνα ἀπὸ τὰ ωραιότερά μας δημοτικὰ τραγούδια τὸν Λαφρίν στὸν οπας τὴν ἔχει διαπιεύσει ὁ γωτός μας Σ. Σακελλαρίδης.

"Ολα τὰ λάφια χαίρονται κι ὅλα δροσολογιῶνται καὶ μιᾶς λαφίνας ταπεινή δὲν πάει καντά μὲ τέλλας ὅλα τάποσκια περπατεῖ τάποζέρβα ἀγναντεύει".

Ἄλλα γιὰ τὸ ἔθνικὸ αὐτὸν τραγοῦδι θὰ πούμε ἀριστερα.

ΚΟΖΙΤΣΑ

Μὲ ἔνα καλὸν τύπο δικαστικοῦ ἐπηγανίναμε ἀνεβήκαμε σιγὰ σιγὰ ἐπὶ τὴν Κουτουλίστια. Χωρὶς ὄρινό, ἀποκλεισμένο, ἔρημο σχεδόν καὶ τὸ καλοκαίρι γιατὶ δικόμιος δουλεύει· τὰ χωράφια μακριὰ ὅλες τὶς καθημένες. Πολλοὶ του κατοίκοι είναι μελαφοὶ καὶ ἡλιοκαμένοι, ἀνθρώποι γεωργοὶ καὶ τοποτάνηδες μαζί, ποὺ ἀποδημοῦν, ποὺ είναι ἔωμάχοι δύως λένε. Ο κόσμος τοὺς λέει 'Αρμούνιοι' διότι διαπιεύσεις γιὰ τὸ ὄφος τους αὐτό.

Ἐξεκίνησα τὸ πρώτο γιὰ τὴν Κοζίτσα. "Οταν κατέβηκα ἐπὶ τὸ χωρὶς ἀπὸ τὸ μονοπάτι τοῦ βουνοῦ ἔκαμψα τὸ στκυρό μου. Ήταν ἀπεριγράπτως δύσκολος καὶ ἐπικίνδυνος δ δρόμος. Απὸ ἐκεῖ μοῦ εἶπαν τώρα πηγαίνεις διὰ τὸ χωρὶς, ὡς καὶ τὰ συμπεθερικὰ ἀκόμη ἀπὸ ἐκεῖ περνοῦν. Κακομοίρας νύφη!"

Τὸ μέρος ἔδω εἶναι ἀγριο. "Ολόγυρος καρρές καὶ σὺ εβρίσκεσσι σὲ μιᾶς χοάνης μέσα, δύως λέει δικαβίτσας.

Στὰ Κραββάκια διὰ διπέραντες τέτιες χοένες βλέπεις καὶ στὸ βαθός τουςτά χωρὶς ποὺ ἐκμεταλλεύονται τὰ λίγα χώματα τῆς πλαγιᾶς καὶ τοῦ βαθίους.

Κατεβαίνεις κατὼν καὶ ἀνατίθενταις πάλι καὶ διὰ αὐτὸν γίνεται. Ἐδώ καὶ πέρα κατὰ τὸ Νιοχώρι καὶ πέρα κατὰ τὴν Τερπίτσα ἀπὸ πάνω εἶναι τὰγριότερα μέρη τοῦ τόπου τούτου.

Στὴν Κοζίτσα βλέπει κανεὶς ἴδιαίτερη φυσιογνωμία χωριοῦ. Οι κατοίκοι του λένε ὅτι κατέργονται ἀπ' τὴν Ηπειρό. Γιὰ νὰ τὸ παραδεχτῆς αὐτὸν συντίνεις καὶ τὸ ὅτι εἶναι διὰ διάφορος, ὁ αριθμὸς αὐτὸς εἶναι ἀπόλυτος λένε ἔδω, διότι εἶναι τέτια πολλὰ χωριά Ἡπειρωτικά.

Ἐκτὸς αὐτοῦ μιλοῦ μιὰ ἴδιαίτερη συνθηματικὴ γλώσσα, τὴν ἀριθμούς την, ἡ διόπιστις μερικά 'Αλβανικά καὶ Βλάχικα μέσα.

Παρατίροσα ἐπὶ 40-50 παιδιῶν στὸ σχολεῖο ὅτι μόλις 4-5 ήσαν ξανθογάλανα, τὰ ἀλλα ὅλα ήσαν μελανόφθαλμα.

Ἀπέναντι εἶναι ἔνα χωριδάκι Πόδος, κοντά διαδρομής Κωλοσύρτης.

«Τούμπηνα στὴν Χόμορη
Χόρος στὸν Κωλοσύρτη
Τάκούσσανε στὸν Πόδο»

Λέει ἔνα δημοτικὸ λόγιο.. 'Απ' ἐκεῖ τραβεῖς στὸν Πλάτανο.

ΠΛΑΤΑΝΟΣ

Τὸ καλύτερο χωρὶς τῆς Ναυπακτίας.

"Έχει ἐκκλησία καλή, νερό, κεφαλαῖρι, σχολεῖα, κατοίκους ποὺ φέρνουν χρῆμα ἀπ' τὴν Βλάχια, γυναῖκες ἔμμορφες.

Ο συνοδοπόρος μου μοῦ εἶχεν εἰπεῖ, ἔνα διστιχο γιὰ τὰ πλαστάνα καὶ τὶς λαζίκες. Τὸ θυμήθηκε τώρα ποὺ ἔβλεπα τὸν Πλάτανο, χωρὶς νὰ θέλω.

Ο Πλάτανος θέλει νερό καὶ λεύκα θέλει ἀέρας καὶ τὸ κορίτσι φλήμα ως ποὺ νὰ πάρῃ ἡ μέρα.

Η Σίμου εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ παρακάστου δήμου, τῆς Πυλλήνης. Απὸ ἐκεῖ ήταν ὁ Θύμιος Εύδης ποὺ σκοτώθηκε στὸ Νιόκαστρο. Τὸ τραγούδι του τὸ δάκουσα νὰ τὸ λέν καὶ στὸ Μοριά καὶ στὴν Ρούμελη.

Πίσω ἀπὸ τὴν Παπαδία εἶναι διαδρομής Λυμπησηνά, χωρὶς ποὺ εἶναι πρωτεύουσα ἀλλου δήμου καὶ παλαιά σταθμὸς τῶν Τούρκων γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη.

Ἐκεῖ ἔμενε τὸ ἀρχοντολόγιο, οἱ Καναβοὶ καὶ ζλλοί, ἐπὶ Τουρκοχρατίας.

ΔΕΞΙΑ ΚΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΤΟΥ ΦΙΔΑΡΗ

Ο Αγιος Δημήτριος εἶναι χωρὶς ἀλλου δήμου, τῆς Κλεπτίδος. Εἶκετ δηγούνται οἱ γέροι δταν πέρασε δ Σκόδρα πασδες, οἱ κατοίκοι γύρισαν ἔπειτα ἐπὶ τὸ κασημένο χωρὶς τους καὶ δὲν εἶχαν τὶ νὰ φένε.

Τότε ἀπὸ τὴν κόπρο τῶν ἀλόγων τῶν Τούρκων ἔδιστεγαν τὰ σπειριὰ τοῦ κριθαριοῦ, τὰ ἔπλεναν καὶ ταττρωγαν.

Άριστερὰ βλέπεις τὴν Τερπίτσα, χωρὶς ποὺ μὲ τὴν Κόνιστα εἶναι ἀλλου δήμου, ἀπέναντι τὸ Νιοχώρι κατὼν ἀπ' τὸ βουνό.

Στὸ Νιοχώρι ἔδω, ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ μέρη εἶναι ὅλα περάσματα τῆς Ρούμελης, ἐκατεβήκαν οἱ Τούρκοι. "Ενας Τούρκος ἐπλησίασε μιὰ γυναῖκα. Αὐτὴν τὸν σκοτώνει μὲ τὸ πλαστήρι καὶ φέγει διὰ τὸ χωρὶς ἀπὸ τὴν θέση ποὺ εἶναι σήμερα τὸ Παλαιονέχωρο, καὶ πήγε 'επὶ τὸ βράχο. Οι Τούρκοι δὲν μπόρεσαν νὰ τοὺς βγάλουν ἀπ' ἐκεῖ.

Σκοτώθηκαν πολλοὶ καὶ τώρα ἔνα μέρος ἐκεῖ τὸ λένε Τούρκο μεν μα. "Αλλος νεοχωρίτης μοῦ τὰ εἰ-

πε ἀλλιώς. "Οτι κάπειος πατριάτης του ἐσκότωσε ἀπ' τὸ βράχο ἔνα Τούρκο ποὺ πήγανε μπροστὰς μετρώστες τὸ στράτευμα καὶ εἶπαν ἔται τὸ μέρος ποὺ τὸν θάψανε.

Κοντά εἶναι διαδρομής η Αράχοβα η πατριάδα τῶν Σιρμανίων τῶν ὄποιων τὸ κυριώτερο κατώρθωμα εἶναι ποὺ 'επὶ 70 ἵσταταν τοὺς ληστὲς ποὺ ἐμάστιζαν τὰ μέρη αὐτά.

Ο Γκαρζούνης, ἔνας γεροντάκος τσοπάνος, κοντὸς καὶ βριτιδιώτης, ἡταν κι αὐτὸς 'επὶ τὸν φίλος τῶν ληστῶν, τοὺς ἐπήγανε τὰ λύτρα, τις τροφές, τοὺς ἐφύλαξε τοὺς αἰχμάλωτους, τοὺς ἔκαμε διάφορες παραγγελίες.

Αμα τὸν κέρσαν ἔνα κρασάκι ἀπέναντι τὴν φράκη τοῦ σπιτονοικούρη μου, ποὺ τὸν λέγανε Γεροκωστόπουλο, γιατὶ ἐρπτόρευε ὀλόενα, δράχησε διαρχής ο Γκαρζούνης νὰ μοῦ λέει γιὰ τὸν ἀρχηγὸ τῶν ληστῶν, τὸν Κωνσταντέλλο, γιατὶ τὸν Μπέλεχα, τὸν Σπαθιά, τὸν Ρίζο καὶ δὲν έρει ποιας μὲλλει τέρατα. Ο Ντουλαβέρης ἐγχώριες κατέπιες ἀπ' αὐτούς. Μοῦ εἶπε καὶ τὸ τραγουδάκι τους.

Ο Μπακάλης Παναγιώτης Μασούρας ἦλθε κοντά, μοῦ εἶπε γιὰ τὸ σπιτικό τους, διηγητικός εἶσπρεκτορας μοῦ εἶπε ποὺ ἐγέλασε μιὰ φορά τοὺς ληστὲς μὲ φεύγικες λίρες, διηγηματοδιδάσκαλος μοῦ εἶπε ὅτι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ γιὰ νὰ βγοῦν λησταὶ ἔκοβαν τὸ αὐτιὰ τῶν μουλαριών, γιὰ νὰ βροῦν τουλαχιστού μιὰ ἀφορμή, διηγηματικός ἐπιστράτευς μοῦ εἶπε ὅτι ἔνας Μαρκαντώνης, ποὺ ἡταν δὲν γέγονε τὸ ιχθυός του ληστεία, καὶ ἔνας ἄλλος διηγηματικός Λιαρίζακης ἐκούνησε τὸ κεφάλι του λεγοντας. "Τότε δὲν θὰ γύριζες ἔται τὰ χωριά. Άλλα καὶ τώρα γιὰ κατέστησα καὶ τοὺς σκύλλους.

</div

